

LIBRIS FERRANTE
ELENA We know books

*Povestea
fetiței
pierdute*

R O M A N

Traducere din italiană de Cerasela Barbone

literary FICTION

M
PANDORA
IV

LBRIS

We know
books

*Maturitatea,
Povestea fetiței
pierdute*

Din octombrie 1976 până în 1979, când m-am întors să locuiesc la Napoli, am evitat să reînnod o relație stabilă cu Lila. Dar n-a fost ușor. Ea a încercat aproape imediat să intre din nou cu forța în viața mea și eu am ignorat-o, am tolerat-o, am suportat-o. Deși se comporta ca și cum nu și-ar fi dorit decât să-mi fie aproape într-un moment dificil, nu puteam uita disprețul cu care mă tratase.

Astăzi mă gândesc că dacă la mijloc ar fi fost doar jignirea aceea care m-a rănit — ești o cretină, îmi urlase la telefon când îi spusese despre Nino, și nu se întâmplase niciodată înainte, *niciodată*, să-mi vorbească în felul acela — m-aș fi liniștit repede. În realitate, mai mult decât jignirea aceea, a contat aluzia la Dede și la Elsa. Gândește-te la răul pe care-l faci fiicelor tale, îmi reproșase și, pe moment, nu dădusem importanță acestui fapt. Dar cuvintele acelea au căpătat în timp din ce în ce mai multă greutate, mi-au revenit adesea în minte. Lila nu manifestase niciodată nici cel mai mic interes față de Dede și de Elsa, aproape sigur nici nu-și amintea numele lor. De fiecare dată când menționasem, la telefon, vreo replică inteligentă de-a lor, mi-o retezase scurt, schimbând subiectul. Iar când le întâlneam pentru prima oară în casa lui Marcello Solara, se mulțumise să le privească cu indiferență și le aruncase câteva fraze generice, nu acordase nicio atenție modului în care erau frumos îmbrăcate, frumos pieptănate, capabile amândouă, deși încă mici, să se exprime cu eleganță. Și totuși *eu* le făcusem, *eu* le crescusem, erau parte din mine, prietena ei dintotdeauna: ar fi trebuit să facă loc — nu spun de drag, dar măcar din politețe — mândriei mele de mamă. În schimb, nu strecurase nici măcar puțină ironie bonomă, afișase indiferență și atât. Acum însă — din gelozie, cu siguranță, pentru că Nino era al meu — își amintise de fete

și dorea să sublinieze că eram cea mai rea mamă, că le provocam lor suferință numai ca să fiu eu fericită. Imediat cum mă gândeam la asta mă enervam. Lila își făcuse cumva griji pentru Gennaro când îl părăsise pe Stefano, când îl abandonase pe copil la vecină din cauza muncii la fabrică, când îl trimisese la mine aproape ca să se debaraseze de el? Ah, aveam păcatele mele, dar eram, fără îndoială, o mamă mai bună decât ea.

2 .

Astfel de gânduri au devenit ceva obișnuit în anii aceia. A fost ca și cum Lila, care în privința lui Dede și a Elsei, în fond, rostise doar acea singură frază perfidă, ar fi devenit avocatul apărării nevoilor ficelilor mele și eu m-aș fi simțit obligată să-i demonstrez că greșea de fiecare dată când le neglijam ca să mă dedic mie. Dar era doar o voce dictată de toane, nu știu ce credea cu adevărat despre comportamentul meu de mamă. Numai ea poate povesti asta, dacă într-adevăr a reușit să devină parte din această înlănțuire foarte lungă de cuvinte pentru a-mi modifica textul, pentru a introduce voit verigi lipsă, pentru a desprinde altele fără să se vadă, pentru a spune despre mine mai mult decât vreau eu, mai mult decât sunt eu în stare să spun. E binevenită această intruziune a ei, mi-o doresc de când am început să schițez povestea noastră, dar trebuie să ajung la final ca să pot verifica toate aceste pagini. Dacă aș încerca acum, sigur m-aș bloca. Scriu de prea mult timp și sunt obosită, e tot mai dificil să păstrez întins firul povestirii în haosul anilor, al evenimentelor mici și mari, al stărilor. Așa că fie tind să trec lesne peste problemele mele ca imediat s-o înșfac din nou pe Lila și toate complicațiile pe care le poartă cu ea, fie, și mai rău, mă las prinsă de întâmplările vieții mele doar pentru că le schițez cu o mai mare ușurință. Dar trebuie să mă feresc de această răscruce. Nu trebuie să merg pe

primul drum, de-a lungul căruia — pentru că natura relației noastre impune în esență ca eu să pot ajunge la ea doar trecând peste mine — aș sfârși, dacă stau deoparte, prin a găsi tot mai puține urme ale Lilei. Și, pe de altă parte, nici pe al doilea nu trebuie s-o apuc. Ei i-ar conveni ca eu, într-adevăr, să vorbesc despre experiența mea din ce în ce mai neclar. Hai — mi-ar spune — să aflăm ce întorsătură a luat viața ta, cui îi pasă de a mea, mărturisește că nici măcar ție nu-ți pasă. Și ar conchide: eu sunt o mângălitură peste altă mângălitură, complet nepotrivită pentru una dintre cărțile tale; renunță la mine, Lenù, ștersăturile nu se povestesc.

Ce să fac, așadar? Să-i dau încă o dată dreptate? Să accept că a fi adult înseamnă a înceta să te expui, înseamnă a învăța să te ascunzi până la dispariție? Să recunosc faptul că, pe măsură ce anii trec, știu tot mai puțin despre Lila?

În dimineața asta țin în frâu oboseala și mă așez din nou la birou. Acum, când sunt aproape de momentul cel mai dureros al poveștii noastre, vreau să caut pe hârtie un echilibru între mine și ea pe care în viață n-am reușit să-l gădesc nici măcar între mine și mine.

3 .

Din zilele petrecute la Montpellier îmi amintesc tot, mai puțin orașul. E ca și cum n-aș fi fost niciodată acolo. Afară din hotel, afară din amfiteatrul monumental unde se ținea conferința academică cu care era ocupat Nino, văd astăzi doar o toamnă vântoasă și un cer azuriu sprijinit pe nori albi. Și totuși, acel toponim, Montpellier, mi-a rămas din multe motive în memorie ca un semn al sustragerii din fața unor responsabilități. Ieșisem deja o dată din Italia, la Paris, cu Franco, și mă simțisem electrizată de îndrăzneala mea. Dar atunci mi se părea că lumea mea era și

ar fi rămas pentru totdeauna cartierul, Napoli, în timp ce restul semăna cu o scurtă excursie la țară într-o atmosferă excepțională în care mă puteam imagina așa cum, de fapt, n-aș fi fost niciodată. Montpellier, în schimb, care deși era mult mai puțin incitant decât Parisul, mi-a dat impresia că zăgazarile mele s-au rupt și eu m-am revărsat. Simplul fapt de a mă afla în locul acela constituia în ochii mei dovada că tot cartierul, Napoli, Pisa, Florența, Milano, Italia însăși erau doar minuscule așchii de lume și făceam bine să nu mă mai mulțumesc cu acele așchii. La Montpellier am conștientizat îngustimea vederilor pe care le aveam, a limbii în care mă exprimam și în care scrisesem. La Montpellier mi s-a părut evident cât este de limitat, la treizeci și doi de ani, să fiu soție și mamă. Și în toate acele zile pline de iubire m-am simțit pentru prima dată eliberată de lanțurile pe care le căpătasem de-a lungul anilor, cele datorate originii mele, cele pe care le dobândisem având succes la școală, cele rezultate din alegerile de viață pe care le făcusem, întâi de toate din căsnicie. Acolo am înțeles și motivele plăcerii pe care o simțisem, în trecut, când mi-am văzut prima carte tradusă în alte limbi și, totodată, motivele neplăcerii fiindcă în afara Italiei găsisem puțini cititori. Era minunat să treci granițe, să te relaxezi în alte culturi, să descoperi condiția de provizorat a lucrurilor pe care le considerasem definitive. Dacă în trecut judecasem faptul că Lila nu ieșise niciodată din Napoli, că, dimpotrivă, se speriasse chiar și de San Giovanni a Teduccio, ca pe o alegere de-a ei discutabilă pe care însă, ca de obicei, ea știa s-o preschimbe în avantaj, acum mi s-a părut pur și simplu un semn de minte îngustă. Am reacționat așa cum reacționezi față de cine te insultă, cu aceeași formulă care te-a jignit. *Tu te-ai fi înșelat în privința mea? Nu, draga mea, eu, eu sunt cea care m-am înșelat în privința ta: vei rămâne toată viața să privești camioanele care trec pe șosea.*

Zilele au zburat. Organizatorii îi rezervaseră din timp lui Nino o cameră single la hotel și, pentru că mă hotărâsem prea

târziu să-l însoțesc, n-avusese cum să o schimbe într-una matrimonială. Aveam, așadar, camere separate, dar în fiecare seară eu făceam duș, mă pregăteam pentru noapte și apoi, cu inima bătându-mi ușor, mă duceam în camera lui. Dormeam împreună, strânși unul în celălalt ca și cum ne-am fi temut că o forță ostilă o să ne separe în somn. Dimineața ceream micul dejun la pat, ne bucuram de luxul acela pe care eu îl văzusem doar în filme, râdeam mult, eram fericiți. În timpul zilei îl însoțeam în sala mare a conferinței și, deși vorbitorii citeau pagini după pagini ei înșiși pe un ton plictisit, era entuziasmant să fim împreună. Stăteam alături de el, fără să-l deranjez. Nino urmărea cu multă atenție intervențiile, lua notițe și, din când în când, îmi șoptea la ureche comentarii ironice și cuvinte de dragoste. La prânz și la cină ne amestecam printre universitari veniți din jumătate de lume, cu nume străine, în limbi străine. Desigur, oratorii mai prestigioși stăteau la o masă rezervată lor, noi făceam parte din adunarea din jurul unei mese de cercetători mai tineri. Dar m-a impresionat flexibilitatea lui Nino, atât în timpul lucrărilor, cât și la restaurant. Ce diferit era de studentul de odinioară, chiar și de tânărul care îmi luase apărarea în librăria din Milano cu aproape zece ani în urmă. Dăduse uitării tonalitățile polemice, trecea cu tact peste barierele academice, stabilea relații cu o atitudine serioasă și totodată captivantă. Când în engleză (perfectă), când în franceză (bună), conversa în mod strălucit, etalându-și vechiul cult pentru cifre și eficiență. M-am simțit foarte mândră că lumea îl plăcea atât de mult. În câteva ore le-a devenit simpatic tuturor, trăgeau de el în toate părțile.

A existat un singur moment în care s-a schimbat brusc, s-a întâmplat în seara dinaintea intervenției lui la conferință. A devenit distant și nepolitic, mi s-a părut copleșit de neliniște. A început să discrediteze textul pe care-l pregătise, a repetat de mai multe ori că nu-i venea să scrie la fel de ușor ca mie, s-a enervat pentru că nu avusese timp să lucreze așa cum trebuia. M-am

simțit vinovată — situația noastră complicată îi abătuse atenția? — și am încercat să repar atmosfera îmbrățișându-l, sărutându-l, îndemnându-l să-mi citească paginile lui. Mi le-a citit și pe mine m-a înduioșat aerul lui de școlărel speriat. Intervenția mi s-a părut nu mai puțin plictisitoare decât cele pe care le ascultasem în amfiteatru, dar l-am lăudat mult și s-a liniștit. În dimineața următoare s-a dat în spectacol cu o căldură afectată, l-au aplaudat. Seara, unul dintre universitarii prestigioși, un american, l-a invitat să stea lângă el. Eu am rămas singură, dar nu mi-a părut rău. Când era Nino, nu vorbeam cu nimeni, în vreme ce în absența lui am fost obligată să mă descurc cu franceza mea chinuită și m-am împrietenit cu un cuplu din Paris. Mi-au plăcut pentru că am aflat repede că erau într-o situație nu foarte diferită de a noastră. Amândoi considerau sufocantă instituția familiei, amândoi, cu tristețe, lăsaseră în urmă consorți și copii, amândoi păreau fericiți. El, Augustin, în jur de vreo cincizeci de ani, era roșu la față, avea ochi albaștri foarte vioi, mustăți imense care băteau în blond. Ea, Colombe, puțin peste treizeci de ani, ca mine, avea un păr negru foarte scurt, ochi și buze conturate viguros pe un chip mic, o eleganță seducătoare. Am vorbit mai ales cu Colombe, care avea un băiat de șapte ani.

— Mai sunt câteva luni, am spus, până când fiica mea cea mare împlinește șapte ani, dar anul acesta merge deja în clasa a doua, e foarte silitoare.

— Al meu e foarte isteț și plin de imaginație.

— Cum a primit despărțirea?

— Bine.

— N-a suferit nici măcar un pic?

— Copiii nu au rigiditățile noastre, sunt flexibili.

A insistat în privința flexibilității pe care o atribuia copilăriei, mi s-a părut că asta o consolează. A adăugat: în mediul nostru e destul de răspândit ca părinții să se despartă, copiii știu că se poate întâmpla. Dar tocmai în timp ce-i spuneam că nu cunoșteam alte

femei despărțite în afară de o prietenă de-a mea, ea a schimbat brusc registrul, a început să se plângă de copil: e bun, dar lent, a zis, la școală spun că e dezordonat. M-a tulburat mult că începuse să vorbească fără pic de duioșie, aproape cu ranchiună, ca și cum fiul ei s-ar fi comportat în felul acela ca să-i facă în ciudă și asta m-a neliniștit. Partenerul ei și-a dat probabil seama, a intervenit, s-a lăudat cu cei doi băieți *ai lui*, unul de paisprezece și unul de optsprezece, a glumit în legătură cu cât de simpatici erau amândoi atât femeilor tinere, cât și celor mature. Când Nino s-a întors lângă mine, cei doi bărbați — mai ales Augustin — au început să-i discrediteze pe majoritatea vorbitorilor. Colombe s-a băgat aproape imediat în discuție cu o veselie puțin artificială. Clevetirea a creat repede o legătură, Augustin a vorbit și a băut mult toată seara, partenera lui râdea imediat ce Nino reușea să deschidă gura. Ne-au invitat să mergem la Paris cu ei, cu mașina.

Conversațiile despre copii și invitația aceea la care noi n-am răspuns nici da, nici nu m-au readus cu picioarele pe pământ. Până în acel moment, Dede și Elsa îmi reveneau în minte în permanență, chiar și Pietro, dar suspendați parcă într-un univers paralel, nemișcați în jurul mesei din bucătăria de la Florența, sau în fața televizorului, sau în paturile lor. Brusca, lumea mea și a lor au început să comunice din nou. Mi-am dat seama că zilele din Montpellier erau pe sfârșite, că, inevitabil, Nino și cu mine ne vom întoarce la casele noastre, că va trebui să înfruntăm respectivele crize conjugale, eu la Florența, el la Napoli. Și corpul fetelor s-a reunit cu al meu, am perceput, violent, acest contact. De cinci zile nu știam nimic de ei și când mi-am dat seama de asta am simțit o greață puternică, dorul a devenit insuportabil. Mi s-a făcut teamă nu de viitor în general, ce părea de-acum în mod inevitabil ocupat de Nino, ci de orele care urmau să vină, de mâine, de poimâine. N-am putut rezista și, deși era aproape miezul nopții — ce importanță are, mi-am zis, Pietro e mereu treaz —, am încercat să telefonez.

N-a fost prea ușor, dar în cele din urmă am obținut legătura. Alo, am zis. Alo, am repetat. Știam că la capătul celălalt era Pietro, i-am spus pe nume: Pietro, sunt Elena, ce fac fetele. Legătura s-a întrerupt. Am așteptat câteva minute, apoi am cerut centralistei să sune din nou. Eram hotărâtă să insist toată noaptea, dar de data asta Pietro a răspuns.

— Ce vrei?

— Spune-mi de fete.

— Dorm.

— Știi, dar ce fac?

— Ce-ți pasă?

— Sunt ficele mele.

— Le-ai părăsit, nu mai vor să fie ficele tale.

— Ți-au zis ție asta?

— I-au spus mamei mele.

— Ai chemat-o pe Adele?

— Da.

— Spune-le că mă întorc peste câteva zile.

— Nu, nu te mai întoarce. Nici eu, nici fetele, nici mama mea nu vrem să te mai vedem.

4 .

Am tras o porție zdravană de plâns, apoi m-am calmat și m-am dus la Nino. Voiam să-i spun de convorbirea aceea telefonică, voiam să mă consoleze. Dar în timp ce mă pregăteam să bat la ușa lui am auzit că vorbea cu cineva. Am ezitat. Era la telefon, nu înțelegeam ce spunea, nici în ce limbă vorbea, dar m-am gândit imediat că i se adresa soției lui. Deci se întâmpla asta, în fiecare seară? Când eu mă duceam în camera mea să mă pregătesc de culcare și el rămânea singur, o suna pe Eleonora? Căutau

o cale de a se despărți fără scandal? Sau se împăcau și, odată ce paranteza de la Montpellier se va închide, ea îl va primi înapoi?

M-am hotărât să ciocăn. Nino s-a întrerupt, tăcere, apoi a început din nou să vorbească, dar cu o voce și mai scăzută. Am devenit agitată, am ciocănit din nou, nimic nu s-a întâmplat. A trebuit să ciocăn a treia oară și cu putere ca să vină să-mi deschidă. Când a făcut-o, l-am înfruntat imediat, i-am reproșat că mă ascundea de soția lui, i-am spus urlând că-l sunasem pe Pietro, că soțul meu nu voia să mă lase să-mi revăd ficele, că eu îmi puneam la îndoială întreaga existență, în timp ce el gângurea cu Eleonora la telefon. A fost o noapte urâtă de certuri, cu greu ne-am împăcat. Nino a încercat în toate chipurile să mă liniștească: râdea nervos, se enerva pe Pietro pentru felul în care se purtase cu mine, mă săruta, îl respingeam, murmură că eram nebună. Dar oricât am insistat eu, n-a recunoscut niciodată că vorbea cu soția, dimpotrivă, a jurat pe viața fiului său că din ziua în care părăsise Napoli nu-i mai auzise glasul.

- Atunci, pe cine sunai?
- Pe un coleg de-aici din hotel.
- La miezul nopții?
- La miezul nopții.
- Mincinosule.
- Țsta e adevărul.

Am refuzat mult timp să facem dragoste, nu puteam, mi-era teamă că nu mă mai iubește. Apoi am cedat, ca să nu fiu nevoită să mă gândesc că deja se terminase totul.

În dimineața următoare, pentru prima dată după aproape cinci zile de conviețuire, m-am trezit prost dispusă. Trebuia să plecăm, conferința se apropia de final. Dar nu voiam ca Montpellier să fie o paranteză, mă temeam să mă întorc acasă, mă temeam de întoarcerea acasă a lui Nino, mă temeam că le pierd pentru totdeauna pe fete. Când Augustin și Colombe ne-au propus din nou să mergem cu ei la Paris cu mașina și s-au

oferit chiar și să ne găzduiască, am apelat la Nino, am sperat să-și dorească și el o ocazie de a dilata timpul, de a amâna întoarcerea. Dar el a clătinat din cap dezolat și a zis: imposibil, trebuie să ne întoarcem în Italia și a adus vorba de avioane, de bilete, de trenuri, de bani. Eram fragilă, simțeam deziluzie și ranchiună. Am văzut corect, m-am gândit, m-a mințit, despărțirea de soția lui nu e definitivă. Vorbise într-adevăr cu ea în fiecare seară, îi promisese că se va-ntoarce acasă după terminarea conferinței, nu putea întârzia nici câteva zile. Și eu?

Mi-am amintit de editura din Nanterre și de povestioarea mea doctă despre inventarea masculină a femeii. Până în momentul acela nu vorbisem despre mine cu nimeni, nici măcar cu Nino. Fusesem femeia zâmbitoare, dar aproape mută, care dormea cu strălucitul profesor din Napoli, femeia lipită tot timpul de el, atentă la exigențele lui, la gândurile lui. Dar acum am zis prefăcându-mă veselă: Nino trebuie să se întoarcă, eu, în schimb, am o treabă la Nanterre; trebuie să apară — sau poate că deja a apărut — o lucrare de-a mea, o chestie pe jumătate eseu, pe jumătate povestire; mai-mai că-mi vine să plec cu voi, să trag o fugă până la editură. Cei doi m-au privit de parcă abia în acel moment aș fi început să exist cu adevărat și m-au întrebat cu ce mă ocupam. Le-am povestit pe scurt, s-a dovedit că ea, Colombe, o cunoștea bine pe doamna care administra mica, dar, cum am aflat atunci, prestigioasa editură. M-am relaxat, am vorbit cu prea multă energie și poate că am exagerat un pic în privința carierei mele literare. Dar n-am dat spectacolul pentru cei doi francezi, ci pentru Nino. Am vrut să-i amintesc că satisfacțiile din viața mea existau, că fusesem în stare să-mi părăsesc ficele și pe Pietro, puteam să mă lipsesc și de el, și nu peste o săptămână, nu peste zece zile: imediat.

El a ascultat, apoi le-a spus sobru lui Colombe și Augustin: bine, dacă pentru voi nu e un deranj, vom profita de ocazia de a merge cu mașina voastră. Dar când am rămas singuri, mi-a